Облікова картка дисертації

I. Загальні відомості

Державний обліковий номер: 0825U004355

Особливі позначки: відкрита

Дата реєстрації: 24-12-2025

Статус: Захищена

Реквізити наказу МОН / наказу закладу:

II. Відомості про здобувача

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Етніс Леонід Олександрович
2. Leonid O. Etnis

Кваліфікація:

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9409-0910

Вид дисертації: доктор філософії

Аспірантура/Докторантура: так

Шифр наукової спеціальності: 221

Назва наукової спеціальності: Стоматологія

Галузь / галузі знань: охорона здоров'я

Освітньо-наукова програма зі спеціальності: Стоматологія

Дата захисту: 19-02-2026

Спеціальність за освітою: Стоматологія

Місце роботи здобувача: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

III. Відомості про організацію, де відбувся захист

Шифр спеціалізованої вченої ради (разової спеціалізованої вченої ради): PhD 11587

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

IV. Відомості про підприємство, установу, організацію, в якій було виконано дисертацію

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

V. Відомості про дисертацію

Мова дисертації: Українська

Коди тематичних рубрик: 76.29.32.19, 76.29.55.05

Тема дисертації:

1. Комплексний підхід до стоматологічної реабілітації хворих на ювенільний ревматоїдний артрит із синдромом порушення дентальної оклюзії.

2. A comprehensive approach to dental rehabilitation of patients with juvenile rheumatoid arthritis with dental occlusion disorder syndrome.

Реферат:

1. Дисертація на здобуття наукового ступеня доктора філософії (PhD) в галузі знань 22 «Охорона здоров'я» за спеціальністю 221 «Стоматологія». – Національний медичний університет імені О. О. Богомольця, МОЗ України, Київ, 2025. Дисертаційну роботу присвячено комплексному вивченню стоматологічного статусу пацієнтів із ювенільним ревматоїдним артритом (ЮРА) з урахуванням морфологічних, функціональних, оклюзійних, суглобових та психоемоційних характеристик, що визначають ризик розвитку синдрому порушення дентальної оклюзії (СПДО). Актуальність теми зумовлена високою частотою стоматологічних ускладнень і оклюзійних порушень та м'язово-суглобових дисфункцій у хворих із ЮРА, які формуються на тлі хронічного системного запалення та порушень ремоделювання тканин, що істотно погіршує функцію

жувального апарату та якість життя. Сучасна клінічна практика не має універсальних та науково обґрунтованих інструментів прогнозування оклюзійних порушень у цієї категорії пацієнтів, що підсилює потребу у створенні інтегральних моделей ризику та персоналізованих реабілітаційних підходів. Метою дослідження було виявлення ключових клінічних, морфофункціональних, рентгенологічних та психоемоційних предикторів оклюзійних порушень у пацієнтів із ЮРА та створення індивідуалізованої прогностичної моделі стоматологічного ризику з оцінкою її ефективності у комплексній реабілітації. У роботі застосовано мультидисциплінарний підхід, що включав клінічне обстеження, ортопантомографію, конусно-променеву комп'ютерну томографію, магнітно-резонансну томографію, інтраоральне 3D-сканування, електронну аксіографію, електроміографію, комп'ютеризований аналіз оклюзії T-Scan III, цифрову антропометрію, оцінку пародонтальних індексів, структурних характеристик твердих тканин зубів, аналіз маркерів кісткового ремоделювання (RANKL/OPG), а також психометричні методики (HADS, BDIII, STAI, PSS-10, OHIP-14). Загалом обстежено 62 пацієнти: 25 – з ЮРА, 27 – з оклюзійними порушеннями без системної патології та 10 – контрольна група, що дозволило сформувати валідну модель міжгрупових порівнянь. Отримані результати засвідчили, що у пацієнтів із ЮРА формуються виражені та системно обумовлені стоматологічні зміни, зокрема: підвищення індексів GI, CAL та PPD; значне збільшення частоти гіпоплазії емалі, порушень мінералізації та підвищеного стирання твердих тканин зубів; стійке дистальне положення нижньої щелепи; асиметричні зміни оклюзії; зниження жувальної ефективності та оклюзійної сили; високий рівень дисфункції скронево-нижньощелепного суглоба. Психоемоційні порушення (тривога, депресія, стрес) продемонстрували прямі кореляції з ключовими стоматологічними параметрами, що підтверджує їх роль як модифікаторів тяжкості оклюзійних розладів. Виявлені кореляційні зв'язки (VAS–HADS-A, r = 0,64; OHIP–BDI-II, r = 0,57) підтверджують необхідність інтеграції психоемоційної оцінки в алгоритми клінічного ведення. На основі багатофакторного аналізу вперше створено інтегральний індекс стоматологічного ризику I_RISK, який включає системний, пародонтальний, твердотканинний та функціональний компоненти. Модель продемонструвала високу прогностичну цінність і дозволила кількісно оцінювати ймовірність прогресування оклюзійних порушень. Застосування розробленого реабілітаційного протоколу протягом шести місяців забезпечило статистично значуще покращення пародонтального статусу, зниження інтенсивності стирання емалі, зменшення больового синдрому, покращення жувальної функції та підвищення якості життя, що підтверджує клінічну ефективність запропонованої моделі. Наукова новизна роботи полягає у встановленні нового патогенетичного комплексу стоматологічних та функціональних ознак ЮРА, інтеграції цифрових та функціональних методів у єдиний діагностичний алгоритм, а також у створенні валідованої моделі прогнозування оклюзійних порушень. Практичне значення дисертації полягає у впровадженні алгоритму комплексного мультидисциплінарного стоматологічного супроводу хворих на ЮРА, розробці персоналізованої моделі оцінки стоматологічного ризику та створенні ефективного клінічного маршруту пацієнта для раннього виявлення та корекції оклюзійних порушень. Запропонований комплексний підхід забезпечує підвищення точності діагностики, прогнозування та результативності лікувальних заходів у пацієнтів із ЮРА та може бути впроваджений у клінічну практику ревматологічних та стоматологічних закладів охорони здоров'я.

2. he dissertation presents a comprehensive clinical, functional, morphological, and psychosocial assessment of the stomatognathic system in patients with juvenile rheumatoid arthritis (JRA), with the aim of identifying determinants of occlusal disturbances and developing a prognostic model for dental risk stratification and rehabilitation optimization. Relevance. JRA is a systemic inflammatory disease that frequently affects the orofacial region, resulting in dental hard-tissue defects, periodontal involvement, temporomandibular joint (TMJ) dysfunction, and occlusal abnormalities. These manifestations substantially impair masticatory function and quality of life. Currently, no unified diagnostic or prognostic approaches exist for evaluating occlusal dysfunction and its progression in JRA, highlighting the need for integrative clinical models. Aim. To determine the clinical, morphological, and psychosocial factors contributing to the development and progression of occlusal disturbances in patients with JRA and to design an individualized dental risk model to guide multidisciplinary rehabilitation. Materials and Methods. A total of 62 individuals were examined, including 25 patients with JRA, 27 patients with

occlusal disorders without systemic disease, and 10 healthy controls. The assessment included clinical dental examinations; periodontal indices; CBCT and MRI imaging of the TMJ; 3D intraoral scanning; axiography and electromyography; evaluation of enamel mineralization and wear; biochemical markers (RANKL/OPG); and psychological scales (BDI-II, HADS, STAI-X1/2, PSS-10, OHIP-14). Results. Patients with JRA demonstrated significantly greater periodontal involvement (increased GI, CAL, PPD), enamel hypoplasia, reduced mineralization, higher DMFT scores, and more pronounced pathological wear compared with controls ($p < 0.001$). TMJ dysfunction—including synovitis, erosive changes, condylar remodeling, and restricted mandibular motion—was identified as a leading contributor to occlusal instability. Significant correlations were found between pain intensity and anxiety (VAS–HADS-A: $r = 0.64$), stress (VAS–PSS-10: $r = 0.59$), sleep impairment (VAS–PSQI: $r = 0.52$), and between oral-health-related quality of life and depressive or anxiety traits (OHIP–BDI-II: $r = 0.57$; OHIP–STAI-X2: $r = 0.49$). Based on these findings, an integrated prognostic index, I_RISK, incorporating systemic, periodontal, hard-tissue, and functional parameters, was developed and validated. Application of a personalized rehabilitation protocol resulted in improved periodontal health, reduced TMJ dysfunction, enhanced masticatory efficiency, and better quality-of-life outcomes after 6 months. Scientific novelty. For the first time, a comprehensive pathogenetic model of occlusal alterations in JRA has been formulated, integrating structural, functional, and psychosocial components. The proposed I_RISK model enables quantitative assessment of dental risk and prediction of occlusal deterioration in patients with JRA. Practical significance. The findings substantiate a multidisciplinary diagnostic and rehabilitation algorithm that can be implemented in clinical practice to ensure early detection, targeted prevention, and effective correction of occlusal and dental complications in JRA patients. Keywords: juvenile rheumatoid arthritis, occlusal disturbances, enamel hypoplasia, TMJ dysfunction, periodontal disease, RANKL/OPG, psychosocial factors, prognostic model, dental risk, rehabilitation.

Державний реєстраційний номер ДіР:

Пріоритетний напрям розвитку науки і техніки: Науки про життя, нові технології профілактики та лікування найпоширеніших захворювань

Стратегічний пріоритетний напрям інноваційної діяльності: Впровадження нових технологій та обладнання для якісного медичного обслуговування, лікування, фармацевтики

Підсумки дослідження: Нове вирішення актуального наукового завдання

Публікації:

- Peculiarities of complex oral rehabilitation of young patients with juvenile idiopathic arthritis and malocclusion / Symonenko R.V., Etnis L.O., Zhehulovych Z.Y., Parii V.V., Astapenko O.O., Bohatyrova D.I., Fedianovych I.M. // Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960). – 2025. – Т. 78. – №. 10. – С. 746-752
- Сучасні методи діагностики захворювань тканин пародонта в концепції системного підходу лікування (Огляд літератури. Частина 2) / Р.В. Симоненко, Л.О. Етніс // Сучасна стоматологія. – 2024. – №. 3. – С. 24-30.
- Динаміка зміни показників комп'ютеризованого аналізу оклюзії у пацієнтів з оклюзійними порушеннями, що виникли або загострилися внаслідок некоректних стоматологічних втручань / Неспрядько В.П., Воловар О.С., Терещук О.Г., Шинчуковський І.А., Етніс Л.О. // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. 2023. - Том 23, Випуск 2 (82). – С. 132-135.
- Основні тенденції дослідження патології скронево-нижньощелепного суглобу в Україні / Жегулович З.Є., Етніс Л.О., Саяпіна Л.М. // Актуальні проблеми сучасної медицини: Вісник Української медичної стоматологічної академії. 2023. – Том 23, Випуск 1 (81). – С. 170-177.
- Клінічний аналіз стану скронево-нижньощелепних суглобів у дорослих пацієнтів з ювенільним ідіопатичним артритом / Л.О. Етніс, З.Є. Жегулович, Р.В. Симоненко, Л.М. Саяпіна // Сучасна стоматологія. – 2022. – № 5-6. – С. 40-45.

- Reciprocal clicking location analysis in the intraarticular temporomandibular disorders after axiography investigation / Zhehulovych Z.Y., Kovalchuk O.I., Etnis L.O., Guryanov V.G., Sayapina L.M., Babaskin, Y.I. // Wiadomosci Lekarskie (Warsaw, Poland: 1960). – 2022. – Т. 75. – №. 10. – С. 2367-2373.
- Оцінка ефективності застосування еластичної підкладки як засобу для скорочення термінів адаптації до знімних пластинчастих протезів в процесі ранньої ортопедичної реабілітації пацієнтів / Р.В. Симоненко, Л.О. Етніс, Т.М. Костюк // Сучасна стоматологія. - 2020. - № 5. - С. 44-52.
- Функціональний стан м'язів зубощелепного апарату до та після лікування дітей з аномаліями прикусу та мовленнєвими порушеннями / П.С. Фліс, Н.В. Ращенко, В.В. Філоненко, А.О. Мельник, Л.О. Етніс // Клінічна стоматологія. – 2018. – № 4. – С. 76-83.

Наукова (науково-технічна) продукція: методи, теорії, гіпотези

Соціально-економічна спрямованість: поліпшення якості життя та здоров'я населення, ефективності діагностики та лікування хворих

Охоронні документи на ОПІВ:

Винаходи, корисні моделі, промислові зразки
№ 147362

Впровадження результатів дисертації: Впроваджено

Зв'язок з науковими темами: 0118U100471; 0115U000907; 0123U105134

VI. Відомості про наукового керівника/керівників (консультанта)

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Жегулович Зінаїда Єгорівна
2. Zinaida Y. Zhegulovych

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9996-2060

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VII. Відомості про офіційних опонентів та рецензентів

Офіційні опоненти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Новіков Вадим Михайлович

2. Vadym M. Novikov

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-7131-8791

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Полтавський державний медичний університет

Код за ЄДРПОУ: 43937407

Місцезнаходження: вул. Шевченка, Полтава, Полтавський р-н., 36011, Україна

Форма власності:

Сфера управління: Міністерство охорони здоров'я України

Ідентифікатор ROR: Не застосовується

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Копчак Оксана Вікторівна

2. Oksana V. Kopchak

Кваліфікація: д. мед. н., професор, 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0003-3244-2041

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Приватний вищий навчальний заклад "Київський медичний університет"

Код за ЄДРПОУ: 16478809

Місцезнаходження: вул. Бориспільська, Київ, 02099, Україна

Форма власності: Приватна/недержавна

Сфера управління:

Ідентифікатор ROR:

Рецензенти

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Коваль Євген Анатолійович

2. Ievhen A. Koval

Кваліфікація: к.мед.н., доц., 14.01.22

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0002-9005-6686

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

Власне Прізвище Ім'я По-батькові:

1. Решетник Людмила Леонідівна
2. Liudmyla L. Reshetnyk

Кваліфікація: д.філософ, доц., 221

Ідентифікатор ORCID ID: 0000-0001-9295-7800

Додаткова інформація:

Повне найменування юридичної особи: Національний медичний університет імені О. О. Богомольця

Код за ЄДРПОУ: 02010787

Місцезнаходження: бульвар Тараса Шевченка, Київ, 01601, Україна

Форма власності: Державна

Сфера управління: Міністерство охорони здоров`я України

Ідентифікатор ROR:

VIII. Заключні відомості

Власне Прізвище Ім'я По-батькові голови ради	Коленко Юлія Геннадіївна
Власне Прізвище Ім'я По-батькові головуючого на засіданні	Коленко Юлія Геннадіївна
Відповідальний за підготовку облікових документів	Паливода Роман
Реєстратор	Юрченко Тетяна Анатоліївна
Керівник відділу УкрІНТЕІ, що є відповідальним за реєстрацію наукової діяльності	Юрченко Тетяна Анатоліївна